

Sisäministeriön asiantuntijalausunto hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle rajat ylittävää sähköistä tunnistamista, luottamuspalveluita ja eurooppalaista digitaalista identiteettiä koskevaa EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 17/2026 vp)

Hallituksen esitys perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2024/1183, jolla on muutettu sähköistä tunnistamista ja luottamuspalveluja koskevaa eIDAS-asetusta (EU) 910/2014. Tämä asiantuntijalausunto käsittelee hallituksen esityksen 3. lakiehdotusta laiksi digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta. Esityksen tavoitteena on säätää digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönottoon ja ylläpitoon liittyvistä menettelyistä, toimivaltaisista viranomaisista sekä rekistereistä Suomessa.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi oikeudellinen perusta digitaaliselle henkilöllisyystodistukselle. Todistus olisi täysin vapaaehtoinen. Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen ensisijainen käyttötarkoitus olisi käyntiasioinnissa tapahtuva henkilöllisyyden osoittaminen. Sillä voitaisiin osoittaa henkilöllisyys tai vahvistettuja henkilötietoja vastaavalla tavalla kuin passilla tai henkilökortilla. Digitaalinen henkilöllisyystodistus ei kuitenkaan olisi sähköinen tunnistusväline eikä matkustusasiakirja.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen myöntäminen perustuisi voimassa olevaan fyysiseen asiakirjaan. Hyväksyttäviä asiakirjoja olisivat laissa tyhjentävästi luetellut passit ja henkilökortit, jotka sisältävät teknisen osan. Sen sijaan esimerkiksi hätäpassi tai muut väliaikaiset asiakirjat eivät kelpaisi perusteeksi. Käyttöönotto edellyttäisi lisäksi eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakon (jäljempänä lompakko) käyttöä. Digi- ja väestötietovirasto (jäljempänä DVV) tarkistaisi ennen käyttöönottoa asiakirjan tekniset tiedot etälukemalla ja varmistaisi niiden vastaavuuden käyttäjän lompakossa oleviin tietoihin. Tarkastuksessa käytettäviä tietoja ei tallennettaisi.

Todistus tarjottaisiin käyttäjän lompakkoon hyväksyttynä sähköisenä attribuuttitodistuksena, mikä edellyttää eIDAS-asetuksen mukaisten korkeiden vaatimusten täyttymistä erityisesti tietojen aitouden, eheyden ja luotettavuuden osalta. Todistusta ei voisi käyttää lompakkoratkaisuissa, jotka eivät täytä asetuksen vaatimuksia.

Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen tietosisältö vastaisi pääosin passin tai henkilökortin tietoja. Todistus sisältäisi henkilön nimen, sukupuolen, syntymäajan ja henkilötunnuksen, tiedon kansalaisuudesta, asiakirjan myöntämistiedot sekä kasvokuvan. Sormenjälkiä ja allekirjoitusta ei sisällytettäisi. Tiedot perustuisivat poliisin passi- tai henkilökorttirekisteriin talletettuihin, viranomaisen varmentamiin tietoihin. Näistä tiedoista voitaisiin lisäksi muodostaa erillinen ikätodiste, jonka avulla käyttäjä voisi osoittaa kuuluvansa tiettyyn ikäryhmään ilman muiden henkilötietojen luovuttamista.

Digitaalinen henkilöllisyystodistus olisi voimassa enintään yhtä kauan kuin sen perusteena oleva asiakirja. DVV voisi kuitenkin määrittää hyväksytylle sähköiselle attribuuttitodistukselle lyhyemmän voimassaoloajan ja myöntää perusteena olevan asiakirjan voimassaoloaikana rajoittamattoman määrän seuraavia hyväksytyjä sähköisiä attribuuttitodistuksia. Tämän lisäksi todistus voitaisiin lisäksi ottaa käyttöön samanaikaisesti kahdella eri laitteella, esimerkiksi henkilön omaan ja työkäytössä olevaan matkapuhelimeen. Jos perusteena oleva fyysinen asiakirja peruutettaisiin sen katoamisen tai anastuksen vuoksi, voisi digitaalisessa muodossa oleva todistus kuitenkin säilyä voimassa vielä 30 vuorokautta henkilön tarvitsemien palvelujen jatkuvuuden ja muun arkiasioinnin turvaamiseksi.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

Uuden asiakirjan myöntäminen katkaisisi kuitenkin todistuksen voimassaolon välittömästi ja henkilön tulisi hakea itselleen uusi todistus voimassa olevalla asiakirjalla.

Toimivalta jakautuisi poliisin ja DVV:n kesken. Myöntäessään passin tai henkilökortin poliisi (samoin kuin ulkoministeriö tai Suomen edustusto) myöntäisi samalla oikeuden digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen. Poliisi vastaisi tietojen oikeellisuuden varmistamisesta ja toimittaisi tarvittavat tiedot passi- ja henkilökorttirekisteristä DVV:lle. DVV muodostaisi ja tarjoaisi hyväksytyn sähköisen attribuuttitodistuksen sekä vastaisi tietojen teknisestä varmentamisesta. DVV toimisi eIDAS-asetuksen mukaisena hyväksyttynä luottamuspalvelun tarjoajana, jonka toimintaa Liikenne- ja viestintävirasto valvoo.

Esityksessä säädettäisiin erikseen rekistereistä. Poliisi ylläpitäisi rekisteriä digitaalisista henkilöllisyystodistuksista, johon tallennettaisiin henkilötiedot sekä tiedot myöntämisestä, peruuttamisesta ja raukeamisesta. Tiedot poistettaisiin pääsääntöisesti viimeistään 20 vuoden kuluttua. DVV puolestaan ylläpitäisi rekisteriä hyväksytyistä attribuuttitodistuksista ja niiden käyttöön otetuista lompakoista. Tämä rekisteri sisältäisi pääasiassa teknisiä tunnistetietoja eikä poliisin luovuttamia henkilötietoja.

Kansainvälinen turvallisuustilanne puoltaa kansallisesti tärkeiden tietojen turvaamista ja käytettävyyttä myös poikkeusolosuhteissa, jossa yhteydet ulkomaille voisivat olla heikot tai katkenneet. Tällä hetkellä voimassa oleva passi tai henkilökortti on noin 4,5 miljoonalla suomalaisella. Tiedot kattavat valtaosan Suomen väestöstä, jonka henkilötietojen suojaamista ehdotuksessa pyritään varmistamaan säätämällä poliisin luovuttamien passi- ja henkilökorttirekisterin tietojen osalta, että niitä tulee käsitellä Suomessa.

Poliisilla olisi toimivalta peruuttaa oikeus digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen tilanteissa, joissa todistusta käyttää muu henkilö tai sen käytön turvallisuus on vakavasti vaarantunut. Digi- ja väestötietoviraston olisi vastaavasti peruutettava attribuuttitodistus, jos poliisi on peruuttanut oikeuden tai todistuksessa havaitaan virheellisyys.

Lisäksi esityksessä säädettäisiin tilanteista, joissa digitaalinen henkilöllisyystodistus raukeaa automaattisesti ilman erillistä päätöstä. Tällaisia tilanteita olisivat muun muassa uuden asiakirjan myöntäminen, taustalla olevan asiakirjan peruuttaminen, tietojen vastaamattomuus tai digitaalisen identiteetin lompakon käytöstä poistaminen.

Muutoksenhaun osalta esityksessä poikettaisiin hallintolain yleisistä menettelysäännöksistä siten, että oikeuden myöntämisestä ei annettaisi erillistä hallintopäätöstä. Myöskään automaattisiin raukeamistilanteisiin ei liittyisi valitusmahdollisuutta. Muutoksenhaku olisi mahdollista ainoastaan silloin, kun asiassa annetaan hallintopäätös, jolloin sovellettaisiin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia.

Lain on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen jälkeen.

Mikko Cantell
Johtava asiantuntija